Sári László

Megint az önkép…

Farkas Lacinak

A legnagyobb baj mindig abból lesz, hogy az ember azt hiszi, tud valamit, aztán kiderül, hogy mégsem. Vagyis abból, hogy rosszul méri föl az adottságait, a körülményeket. Egyszer például teljes erőből nekifutottam egy befagyott folyónak, hogy pompás, vakítóan csillogó, új korcsolyámmal a lábamon átságuldjak rajta a túlsó partra. Ám mindjárt az elején akkorát hasaltam, hogy beszakadt alattam a jég, és nagy csobbanással elmerültem. Épphogy csak ki tudtam kecmeregni a jég alól. Azt hittem, a korcsolyázást nem lehet elfelejteni. Gyerekkoromban úgy pörögtem-forogtam az iskolaudvar jegén, akár egy jégtáncbajnok. Sikongva bámult minden lány. Ez a kép villant elém a folyóparton, amikor szóltam a többieknek, hogy jól figyeljenek, világszám következik.

Hiába vigyáztam, később megint hasonló helyzetbe kerültem. Bátran leültem kártyázni egy illusztris társaság asztalához, egytől egyig országos hírességek voltak, zsugásként is. Amíg kevertem a lapokat, tréfásan ijesztgettem őket, hogy na, most lesz vége a jó híreteknek, holnap már az egész város tudni fogja, hogy üres zsebbel kullogtatok haza hajnalban, kifosztott benneteket a Sári Laci. Azzal kezdtem a licitet, hogy bemondtam mindent, ami eszembe jutott. Olyan komoly képet vágtam hozzá, hogy tényleg megijedtek egy kicsit. Kis ideig nem vették észre, hogy kamuzok, nem mertek kontrázni, de aztán magukhoz tértek. Vesztettem rendesen, de nem adtam lejjebb a dumát. Hangoskodtam, fenyegetőztem, hadd higgyék, hogy csapdát állítottam nekik. Majd meglátjuk, ki nevet a végén! Csapkodtam a lapokat, ördögien vihogtam, káromkodtam. Magam se hittem, hogy teljesen elfelejtettem a játékszabályokat. Majd belejövök, gondoltam, és licitáltam tovább. Aztán hirtelen felugrottam, odacsaptam a lapomat az asztal közepére, azzal, hogy most jut eszembe, mennem kell, és a zsebembe nyúltam könyékig. Itt van ez a halom pénz, fogjátok, intézzétek el egymás között az adósságomat, nekem nincs időm.

Elképedve néztek rám, én sürgős elintézni valókat soroltam hadarva, közben magamra kaptam a kabátomat, és elviharzottam. Mennydörögve csapódott mögöttem az ajtó. Senki nem szólt egy szót se,

mindenki dermedten ült a helyén. Farkas Laci is köztük volt, bíborvörös fejjel. Akkor találkoztam vele életemben először, felejthetetlen emlék. Sokáig emlegettük. De hát, ki a fene gondolta, hogy még ezeknek az egyszerű, lenézett hazárdjátékoknak is el lehet felejteni a szabályait, magyaráztam neki később telefonon. Iskolás gyerekek játszák a pad alatt, órán, épphogy csak ránéznek a lapokra. – Mondtam már neked, hogy egyszer Belgrádtól Isztambulig ugyanezt játszottam a vonaton, igazi gengszterekkel? És hülyére nyertem magam. Ráadásul épségben szálltam le a vonatról, pedig láttam rajtuk, hogy el akarnak kapni. És nem látszottak ám szívbajosnak!

Farkas Laci is el akart kapni, már ott a kártyaasztalnál elhatározta, mesélte pár nap múlva, akkor már egy presszóban ültünk. Azt is megmondta, hogy miért. A végére akart járni, igazi bolonddal van-e dolga, vagy belőlük akart bolondot csinálni ez a zaklatott, nagyhangú pofa. Majdnem sikerült is neki, mondta, a parti közben rájuk zúdított elképesztő történeteivel. Attrakciója úgy megzavarta a fejeket, hogy alig tudtak a kártyára figyelni.

Volt ott minden: volt egy korcsolyás rémtörténete, amit a Névadeltában mutatott be nagyszámú szovjet közönségnek; voltak balkáni gengszterekkel lejátszott halálközeli kártyapartik, amelyek közben szédítő mennyiségű jugoszláv konyak zúdult le a délszláv és török torkokon; eközben a fülkében olyan sűrű füst gomolygott, hogy amikor a kalauz benyitott, megtántorodott, és kis híján hanyatt esett. De volt ott az egyik bosnyák gengszter kezében egy pengeéles rugóskés is (ez lehetett a kabalája), amelyet egy pillanatra se tett le, és amivel hol a partnerek felé bökdösött sűrűn a levegőbe, hol pedig füstölt szalonnát szeletelgetett. A ragadós, apró darabkákat pedig egy földre terített újságpapíron szolgálta fel, lehengerlő pincérmosollyal. Hajnalban a böfögéseket már alig lehetett megkülönböztetni a bemondásoktól.

Később, ugyanabban a pesti presszóban, ahol Farkas Laci, a nagyhírű irodalmi szerkesztő meg a műkorcsolyázó zsugás fickó ezeket a történeteket fölidézte, az utóbbi bevallotta, hogy ő bizony becsületszóra nem szélhámos, nem is balek, hanem csak kínjában hadovált össze-vissza mindent ott a kártyaasztalnál. Mert ugye, azt mégsem mondhatta meg a zsugásoknak, hogy nem ismeri a játékszabályokat. Egyébként tényleg azt hitte, hogy ismeri, hiszen régebben évekig játszotta ugyanezt a haverokkal, de azóta teljesen elfelejtette. Minden duma, minden történet, ami annál az asztalnál elhangzott, ebből a kisebbfajta feledékenységből, aprócska malőrből származott. Minden rémmesének, vérfagyasztó kísértet-

históriának és a többi figyelemelterelő novellának ez a szerencsétlen helyzet volt a magyarázata.

A kicsinyke malőr azonban (nevezzük ezután is valahogy így), nem akadályozta meg a szerkesztőt és újdonsült társát további hasonló – azaz ugyancsak hihetetlen – történetek részben felelevenítésében, részben pedig kieszelésében. Ezeket már egymás szórakoztatására adták elő, nagy élvezettel. A meséket elmélyült eszmecserék követték, ezeket elemzéseknek nevezték. Mert – elég gyorsan fény derült rá – hivatalból mindketten írástudók munkáinak alapos fürkészői, tanulmányozói voltak, s maguk is szívesen fantáziáltak hasonlóképpen. A kártya szenvedélyét csak maszkként, inkognitóként öltötték magukra, a világ teljes körű megtévesztése céljából. A mese azonban (más néven: irodalom) nem megtévesztés, nem szemfényvesztés, a jó mese maga a legigazabb valóság. E szavakkal fogalmazták meg maguknak közös munkájuk elméleti alapvetését, ebben maradéktalanul egyet értettek.

Ettől fogva a végtelenített történetek özöne – élőszóban és írásban is – teljes mértékben helyettesítette náluk a valóságot. Se vége, se hossza nem volt a meséknek. Úgy is mondhatjuk, nyílt lapokkal játszottak: a meseelemek szabadon cserélgethetők voltak, bármikor bármilyen fordulat beiktatható volt a történetbe, utólag is. Valóságos és virtuális élethelyzetek és életképek követték egymást, az abszurd fantáziálás legfelső fokán. Őszinte, kétségek nélküli, örömteli szárnyalás és rengeteg nevetés származott abból a zavarba ejtő helyzetből, amellyel ez a kapcsolat annál a pesti kártyaasztalnál elkezdődött. Akik ismerik ezt az öregkori felszabadultságot, amely leginkább a gimnazisták féktelenségére emlékeztet, teljes joggal nevezik barátságnak.

Titkuk senki előtt nem volt, sőt, mindenki pontosan tudhatta, mikor miben törik a fejüket, mi foglalkoztatja őket. Meséik döntő többségét demonstratíve közzé is tették. Ennek fóruma (és határtalan kerete) kezdetektől fogva az Új Írás volt, Farkas Laci örökös lapja. A gondolatok világgá kürtölése pedig mindmáig tart, változatlanul. Ezen még az sem változtatott, hogy az idő rohamos múlásával mindketten elindultak egy szelídebb, szenvedések nélküli másik világ felé, és most már azt is tudjuk, hogy nem egyszerre érnek oda.

De illedelmesek, jó modorúak, tisztelik mindkét világ rendjét. Még a legégetőbb kérdéseket sem teszik fel, azokat sem, amelyekre pedig hasznos lenne tudniuk a választ. Például nem kérdezik, hogy mi vár rájuk odaát, ha már mindketten ott lesznek. Tervezzék-e tovább a vég nélküli fantáziálást, a munkát? Találkoznak-e ott egyáltalán? Persze, hogy találkoznak, hiszen bőven van még elmondatlan történetük, vannak még ki-

fejtetlen gondolataik, el kell varrni a szálakat. Végre, lesz idejük mindenre. Kinek-kinek még az önkép tökéletesítésére is, nehogy váratlan, aprócska malőrök megint megzavarják az együttműködést, fejre állítsák annak a másik világnak a rendjét.